

Газета 1996—жыл
1-сентябрден бастап
шыға бастады

9 ИЮНЬ

1997 ЖЫЛ

№ 19 (26).

ДУШЕНБЕ

Сатқуда еркин бағада

АДАМ ХЭМ НЫЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХУҚЫҚ ҚОРҒАУ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК-ХУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

Республика Прокуратурасида

Яқинда Қарақалпоғистон Республикаси Прокуратурасида йнгилиш бўлиб ўтди. Унда шу йилнинг 20 май куни бўлиб ўтган Республикаимиз Президентини Ислоҳ Каримовнинг Давлатимиз ҳуқуқ-тартибот идоралари раҳбарлари, ҳуқуқшунос олимлар, оммавий ахборот воситалари вакиллари билан бўлган учрашувда белгилаб берган галдаги вазифалари кенг ўрганилди.

Прокуратура ходимлари учрашувнинг видео тасвирини кўрдилар ана шу мавзунини чуқур муҳокама қилдилар.

Мажлисида жиноятчиликнинг олдини олиш, ҳуқуқ тартиботни янада яхшилаш, республикаимизда қабул қилинаётган қонунларни, фармонларни, қарорларни омманинг ҳар бир қатламига етказиш борасидаги вазифалар белгиланди.

Мажлиси Қарақалпоғистон Республикаси Прокурори адлия катта маслаҳатчиси Х. Халимов олиб борди. Республикаимиз Президентини И. Каримовнинг ҳуқуқ органлари олдида қўйган вазифаларни астойдил бажариш ҳақида тўхталиб прокуратура ходимлари олдида турган долзарб масалалар ҳақида тўхтади.

МУСТАҚИЛЛИК — БУ ХУҚУҚ

БИЗ ЮРТИМИЗДА ЭРКИН, ХУҚУҚИЙ, ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ БАРПО ЭТЯПМИЗ. МАМЛАКАТИМИЗДА ДАВЛАТ ҚУРИЛИШИ, СИЁСАТ, ИҚТИСОДИЕТ, МАЪНАВИЯТ СОҲАЛАРИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ИСЛОҲАТЛАР АНА ШУ ЭЗГУ МАҚСАДНИ РҮЕБГА ЧИҚАРИШГА ҚАРАТИЛГАН. БУ ОЛИЙ МАҚСАДГА ЭРИШИШДА ХАЛҚНИНГ ХУҚУҚИЙ ЖИХАТДАН БИЛИМЛИ БУЛИШИ, ЖАМИЯТНИНГ СИЕСИИ ФАОЛЛИГИ, ДЕМОКРАТИК ТАМОИЛЛАРНИНГ ИШИЛАР ОНГИГА ТЕРАН СИНГИБ БОРИШИ МУҲИМ АҲАМИЯТ КАСБ ЭТАДИ. БИЗНИНГ ҚОНУНЛАРИМИЗ ОДАМЛАР ОНГИДА АНА ШУ ТУШУНЧАЛАРНИ ШАҚЛЛАНТИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛИШИ ДАРҚОР. БУ ЭСА ХУҚУҚ-ТАРТИБОТ ИДОРАЛАРИ, ШУ СОҲА

УҚУВ ЮРТЛАРИ, ХУҚУҚШУНОС ОЛИМЛАР ОЛДИДА ТУРГАН ДОЛЗАРБ ВАЗИФАДИР.

МУСТАҚИЛЛИК — БУ ХУҚУҚ, НАФАҚАТ ЭРКИНЛИК, БАЛКИ УЗ КЕЛАЖАГИМИЗНИ УЗИМИЗ ҚУРИШ УЧУН ХУҚУҚДИР. ЎЗБЕКИСТОН КАТТА ХУҚУҚГА ЭРИШДИ. ДЕГАН ГАПДИР.

АДОЛАТЛИ ЖАМИЯТ ҚУРИШ УЧУН СУБЪЕКТЛАР УЗ ХУҚУҚЛАРИНИ ЯХШИ БИЛИШЛАРИ КЕРАК. ДАВЛАТ УЗ ХУҚУҚИНИ ЯХШИ БИЛАДИ. ЖАМИЯТНИНГ ХУҚУҚИНИ ТУШУНИШ ҲАМ КАТТА АҲАМИЯТГА ЭГА. БУГУНГИ КҮНДА ИНСОН ХУҚУҚИНИ АНГЛАШ ЭСА ҲАММАСИДАН ҲАМ МУҲИМ.

ИСЛОМ КАРИМОВ.

— Бердақ атындағы қарақалпақ Мамлекетлик Университетининг юридикальк факультети оқытуғушы, студентлери Президентимиз И. Каримовтың ҳуқуқий Мамлекет қуруғу жолындағы көрсетпелерин оқып үйренип қызғын қоллап қууатламақта,— дейди усы факультеттинг деканы Б. Матмуратов.

Сүүретте: Б. МАТМУРАТОВ жумыс ўақтында.

Сүүретке түсирген Парахат МАТЖАНОВ.

ХУҚЫҚЫЙ МӘМЛЕКЕТ ЖОЛЫНДА

Бизниң мақсетимиз келешекте уллы, ҳуқуқий демократиялық мәмлекет қуруғу ибарат. Мине усы мақсетимизди өмелге асыруғу жолында ҳүкметимиз жаслардың ҳуқуқий билимин жетилистириуге үлкен итибар қаратпақта.

— Әлбетте «Жаслар бизниң келешегимиз» деген сөз бийкарга айтылмаған. Жаслар бизниң ертеңги күнимиздеги сүйенишимиз. Соның ушында жасларды Уатанды сүйиуге, оған ҳадал хызмет етиуге олардың ой-өрисин өсириуге, және ҳуқуқий билимге тәрбиялау бизниң баслы мақсетимиз— дейди. Нөкис қаласы әскерий горнизоны судының судьясы Бақыйжан Яхияев.

Нөкис қаласы әскерий горнизонда Ана Уатанға хызмет етип атырған мәрт жигитлеримиз бир семья ағзаларындай татыу, ауызбиршиликли түрде өз миннетлерин өтеп атыр. Олар басшылар тәрпинен тапсырылған тапсырыларды күнт пенен орышлап алғысларға миясар болмақта.

П.ХАВИБУЛЛАЕВ.

Сүүретте: Нөкис қаласы горнизоны судының судьясы Бақыйжан Яхияев.

Сүүретке түсирген Парахат МАТЖАНОВ.

ҚАРА ДӘРИ—97

Республикамыз бойлап басланған «Қара дәри—97» операциясы даўамында нәзерде туылған бир аз илажлар өмелге асырылды.

Бул операцияға ишки ислер министрлигиниң қалалық, районлық ишки ислер бөлимлериниң барлық бөлимшелеринен, ишки ислер министрлигинен хызметкерлер қатнаспақта.

Елишқала району бойынша; усы районның турғынлары Ф. Шариповтың атызынан 95 түп, Сабуровтың атызынан 165 түп көкнар өсимлиги табылып ҳәм жоқ етилди. Ал пуқара Б. Халекеевтың атызынан 83 түп кендир өсимлиги табылды.

Тахыятас қаласының турғыны, бурын судланған У. Я.—ның сумкасынан 81 грамм анаша ҳәмде үйин тинткенде 23 грамм анаша табылды.

Нөкис қаласы турғыны А. Худайназаровтың жер участкасынан 80 кв. метрге жерине егилген көкнар өсимлиги табылды.

Кегейли районинан Мырзамбетовтың үйиниң алдындағы жер участкасынан көкнар өсимлиги табылып ҳәм жоқ етилди.

«Қара дәри» операциясы даўам етпекте.

КӨРИК-ТАҢЛАУ ДИПЛОМАНТЫ

30—31 май күнлери Ташкент қаласында Өзбекстан Республикасы ишки ислер министрлиги уйымларының ҳәм оқыу орынларының Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер министрлиги көркем-ҳәўескерлер жәмәәтлери «Өзбекстан—Қосық байрамы» көрик-таңлауына қатнасты.

Көрик-таңлауда өзиниң хош ҳаўазы менен көзге түсип жүрген, Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер министрлигиниң жеке қурам менен ислесиу бөлиминиң инспекторы, ишки хызмет лейтенанти Қууат Шарипов 3-орынды ийеледи ҳәм III-дәрежелли диплом, ишки ислер министрлигиниң «Хұрмет жарлығы» 12—мың сўм сыйлық ҳәм бахалы саўғалар менен сыйлықланды.

Ж. ӨТЕНИЯЗОВ, ҚР ИИМ аға инспекторы.

ХУҚЫҚЫЙ БИЛИМ ХАЛЫҚА

СИЗ ХУҚЫҚЫҢЫЗДЫ БИЛЕСИЗБЕ?

Жақында Республикамыз Президентини И. Ө. Каримовтың басшылығында инсанлардың ҳуқуқий билимлерин арттыруғу бойынша өткерилген мәжилисте көтерилген мәселелер бизниң бүгинги күнде алдымызда турған ең әҳмийетли мәселе болып есапланады. Бул мәселе бойынша бүгинги күнде республикамыздың көпшилик ҳуқуқ органлары хызметкерлери өзлериниң пикир ҳәм усынысларын билдирип атыр. Мине усы юристлер қатары мен де бул мәселе бойынша өз пикирлеримди билдиремкишмен.

Хуқуқий билимлендириу, хуқуқ мәдениаты, хуқуқий саўатлылық мәселелери бойынша республикамызда пайда болған машқалалар ҳақында сөз 1996 жылдың май айында Ташкент қаласында өткерилген республикамыз юристлериниң биринши конференциясында да айтып өтилип, оларды шешиу бойынша усыныслар берилип, программа жойбары ислеп шығылған еди.

Мениң пикиримше сол жойбарды қайта қарап шығып, усы мәселелер бойынша ҳүкмет қарары қабыл етилсе жақсы болар еди. Бул жерде тийкаргы биринши әҳмийетли мәселе мектептерде «Мәмлекет ҳәм хуқуқ тийкарлары» пөнинен оқытатуғын муғаллимлерди таярлау.

Екиншиден, егер де ҳәр бир кәрханада (мәмлекетлик ҳәм мәмлекетлик емес), ҳәкимиятларда, министрликтерде, комитеттерде юрист-мәсләхәтши болмаса, олардың жумысында көп қәте-кемшиликлер орын алыуы, ыназамшылықтың бузылыуына жол қойылуы мүмкин. Соның ушын юрист-мәсләхәтши лаўазымы жоқарыда көрсетилген ҳәр бир мәкемеде болыуы шәрт деп есаплайман.

Бирақ, бүгинги күнде юрист-мәсләхәтшилердиң хуқуқий орны жоқтың қасында. Соның ушын олардың мийнет ҳақыларын көбейтиу, оларға класслық дәреже бериу мәселелери де ҳүкмет тәрпинен қарап шығылса мақсетке муўапық болар еди. Усы жерде соны да айтып өтиу орынлы деп ойлайман: республикамыздың көпшилик районларында юрист-мәсләхәтши қәнигелер жетиспейди. Бул көбинше районлардан усы қәнигеликте оқып атырған студентлердиң жоқлығынан. Соның ушын бул жерде де район ҳәкимлерине районға жумысқа жиберилген юрист-мәсләхәтши қәнигелерди өз алдына есапқа алып, оларды турақ жай менен тәмийинлеу мәселесин шешиу тапсырылса мақсетке муўапық болады.

Үшиншиден, пуқаралардың хуқуқий саўатлылығын арттыруғу мақсетинде ҳәр бир мийнет жәмәәтинде юрист-мәсләхәтши зөрүр болса, басқа юристлерди мәрәт етип ҳәптеде бир рет «Сиз хуқуққыңызды билесизбе?» деген темада 30—40 минутлық оқыу шөлкестирлесе, оның пайдасы көп болар еди. Себеби, жәмәәт ағзалары жаңа ыназамлар менен танысыу мүмкиншилигине ийе болады, өзлерин қызықтыратуғын сораўларға тез ҳәм анық жууап алыу мүмкиншилигине ийе болар еди.

Сондай-ақ ҳәр бир юрист хуқуқ билимлерин пропагандалаушы болса, бунан биринши нәўбетте өзине пайда болар еди, себеби кең жәмәәтшилик пенен турақлы байланыста болады, пикири айдынласады, екиншиден пуқаралар мөпдар болады, өз ўақтында, дурыс мәсләхәт алып турады, машқалалары тез өз шешимин табар еди.

З. ШАМУРАТОВА, юрист.

Суўретте: (солдан оңга қарай) Қараөзек районы МАИ бөлимининг бастығы, милиция капитаны Лепесбай Сейтмуратов, МАИ аға инструкторы, капитан Қонарбай Өмирзақов ҳам

МАИ инструкторы Бахрам Бекмуратовлар жумыс бабында өз-ара пикирлесекте.

Суўретти түсирген Парахат МАТЖАНОВ.

УШЫРАСЫҮ БОЛЫП ӨТТИ

Жақында Нөкистеги И. В. Савицкий атындағы көркем-өнер музейи көргизбе залында усы музей жәмәти «Мәдениет мийрас» ассоциациясы менен бирликте мәмлекетлик емес «Новиб» шөлкеминиң (Голландия) қоллап-қууатлауында «Арал бойы ҳаял-қызлары» жойбары тийкарында қаламыздағы үй бийкелери ҳам ҳуқуқ нызамы бойынша қәнийге, юридика илим-лери кандидаты Ниязова Жамила Абдикадыровна менен ушырасыу кешеси шөлкемлестирлиди.

Бул кешеде тийкарынан бизниң ҳаял-қызларымыздың ҳәзирги дәуирдеги ҳуқуқық-нызамлық төрептен билимин тереңлестирю, керекли жағдайларда өзін-өзи ҳуқуқық жақтан қорғау ўқубына тәрбиялау, мәмлекетлик нызамлардың айырымларын талқылау, турмыслық жағдайлар менен нызамлардың бир-бирине үйлеслиги, жынаятшылық ҳам басқа да жағдайларды көрип шығыу туўралы түсиник берилди.

Ушырасыуда Жамила Абдикадыровна баянат жасап, жыйналыс қатнасыу-

шыларына бүгинги күндеги бир қанша өзгерислер, жәмийетлик-сиясий, экономикалық ҳам мәдениет раўажланыулар ҳаққында, түсиник берди.

Ҳәзирги экономикалық, материаллық өзгерислерге қатнасыу, исбилерменлик, заманәғәй кәсиплерди меңгерюде, хожалықты, ана-бала ҳам жеке өзін хәр қыйлы алдаушылықтан нызамлы түрде қорғау, бул—заманымыз ҳаял-қызларының ким болыуына қарамастан өз мөплерин қорғау жолларын жақсы билиуи шөрт екенлиги атап отилди.

Сондай-ақ ушырасыуда қатнасан ҳаял-қызларымыз өзлерин рйландырып жүрген машқалалары жөнинде өз сораўларына қәнийге төрепинен баҳалы мәсләхәтлерге ийе болды.

Кеше соңында мийманлар музей залларын көзден өткерип, алған тәсирлерин ҳаққында пикирлерин билдирди.

Улбосын УТЕГЕНОВА,
Көркем өнер йзертлеўисис.

ХАРАКАТИМИЗ ХАВФСИЗ БҮЛСИН

Бўлиммаиз ходимлари йўл ҳаракати ҳавсизлигини таъминлаш борасида кейинги йилларда талайгина қўламдор юмушларни амалга оширдилар. Транспорт воситаларини кўриқдан ўтказишда кўплаб жамоаларда бу ишининг мақсадга мувофиқ рўёбга чиқарилаётгани намоян бўлди. Хусусан «Қораўзак» «Есимўзак», хўжаликлариди, 23—24 кўчма механизациялашган колонналарда, 92 автотранспорт корхонасида автотранспорт ва транспорт учун фойдаланадиган тракторларнинг йўл ҳаракатларига мос равишда шайланганлиги дилни қувантиради. Қани әнди, ҳамма жойда ҳам ишлар шу йўсында бўлса экан деб, умид қиласан. Бахтга қарши шундай эмас. Буни ўткан йилнинг би-

ринчи чораги билан шу йил биринчи чораги натижалари солиштирилиб кўрилганда яққол кўзга тошланади. Битта бахтсиз йўл ҳаракати содир бўлиб, бир одам нобуд бўлди. «Қораўзак» хўжалигининг фуқароси оламдан ўтди. Нукус шаҳрида яшовчи ВАЗ—2108 рақамли давлат белгиси 23 А 0252 рақамли автомашина ҳайдовчиси Марат Жолаймоновнинг этиборсизлиги оқибатида 2 одам шикастланиб касалхонага тушди.

Баъзи кимсалар спиртли ичимликлар истеъмол қилиб автомашина бошқараёт-

гани катта ташвиш туғдирмоқда. «Қораўзак» хўжалигидан Бозорбой Туримбетов, «Қораўзак» кўчма механизациялашган колонна ҳайдовчиси Ахмет Асқаровни бунга мисол қилиб келтириш мумкин. Уларнинг ҳар бирига 1800 сўмдан жарима солинди ва ундириб олинди.

Ҳали ҳам трактор тележкаларида ноқонуний равишда одам тошиш ҳоллари учрамоқда. Қайта-қайта айтишлар, ёзинмалар бўлишига қорамасдан «Маданият» хўжалигидан тракторчи Болгабой

Утегенов, «Қаршиғали» хўжалигидан Уразбой Қутлимуродов трактор тележкаларига одамларни миндириб келатганда тўхтатилди.

Шу йилнинг бошидан фуқароларнинг шахсий автомото транспортларини кўриқдан ўтказиш бошланди. Бу тадбир 1 июлгача давом эттирилади. Баъзи носоз автомото транспортлар белгиланган тартибда ҳисобдан ўтказилади. Йроқсизлари эса ҳисобдан чиқарилиб, тўловлардан озод қилинадилар.

Л. СЕИТМУРОДОВ,

Қораўзак туман ИИБ ДАН бўлимсис бошлиги.

ПУШАЙМАН

ОТЫЗ ЖЫЛДЫҢ ОТЛЫ АЗАБЫ

Ол бул жерге бурын ҳам келген адамдай еркин кирип келди. Неге дур бул жерге жеткенше асықты. Болмаса, бир ҳәпте бурын ол бул жаңа лаўазымга таярлау ҳаққында еситкенде, дасләп қорқықтыради. Соңынан өзін басты, булардың бәри өтип кетти де, бир әжайып күш оны алға умтылдырады.

Мине, өзиниң ендиги ислейтуғын бөлимининг есигин ашыу ўақты да келди. Ортада «Т» ҳәрибине уқсатып қойылған столлардың шеп таманында жасы алпысларга шамаласып қалған ҳаял нәрселерди жазып отырған еди. Қапының ашылуы мөттал, ол «Келиң» деп орныннан ушып туруп ишәрет билдирди.

— Ассалаўма әлеўкум, апай, аманбысыз?—деп саў-саламатлық сорап столдың басына өтти.

— Рахмет, келиң—деп ҳаял ҳам ҳал-аўхалын сорасты.

— Мени усы бөлимге жаңа баслық етип таярлады. Аты-жөним Исметулла Парпиев—деди ол ҳаялға кеўилли түрде.

— Жүдә жақсы. Мениң атым Назирахан.

Усы епкин менен жумыс басланып кетти. Еки күннен соң жаңа баслық жылылық режениң рәсмий хўжетлерин сорады.

Назира апа баслыққа хўжетлерди тапсырып атырып жүзине тигилип қарады да, ишинен бир нәрсе үзилип кеткендей өзін қолайсыз сездди. Баслықтың оң таманындағы маңлай шапының түбинде ярымы көринбей турған қал оның дыққатын өзине ериксиз тартты. Түри өзгерип, бет-әлпети ағарып кетти. Ол столды айланып өтип, өзін зорға сүйеп қалды.

— Сизге не болды, апа?—деди баслық қорқыққырап, графиннен суў қуйып ҳаялға ишкизип атырып.

— Ҳәш нәрсе, басым ауырды ма—деди ҳаял.

Оннан кейин саатлар, күнлер, ҳәптелер Назира апаның кеўлинен иелер кеширмейди дейсиз. Усы маңлайдағы қалды неше мәртебе сүйип, қалдың ийеси туўылганда оны бауырына басқан.

Ақыры ол өзиниң перзентин танып тур. Арадан отыз жыл өтти. «Өмиргә ағын суўға мегзер» деген усы ма? Ол ўақытлары Назираның аяғы ауырласқан күнлери еди. Ҳәзил-шыны аралас ол күйеуи менен шөртлесте.

«Егерде ул туўылса, Назираның ата-журтына көшип кетиўе, ал егер қыз бала туўылса, усы жерде қалыўға келисти олар.

Перзент туўылды. Ул бала. Ата-ананың қуўанышында шек жоқ. Бирақ алдын ала келискен шөрт. (шынында оны шөрт деп айтыўға болмайды) бежерилуи шөрт еди.

Ойын-ойын менен ол кем-кемнен шыңға айланды. Олар ажырасыўға мөжбүр болды. Көп қыйыншылықлар менен баланы әкесине таслап, Назира төркинине қайтып келди. Бир-еки мәртебе баласын барып көрип қайтты. Баласы түслерине енип жүрди. Бара-бара биротала айралыққа көнди.

Баласының атын да өзгертипти. Илаж қанша? Тәрдирде не болмайды Усы күнлердиң биринде не болмайды дейсең? Усындай күнлердиң биринде почтадан Назираға хат келди. Онда былай делгинен:

«Ассалаўма әлеўкум, Назира». Усы хатты оқып мени кеширерсең деген үмтитмен. Пушайман оты мени куйдирди. Сол ўақта мен сениң менен шөртлесип, үлкен қәтелликке жол қойған екенмен.

Кеўлиңе келмесин, сен ҳам бир сөзинде турып, қатып қалдың. Сен бизлерди излегенде, бизлер шет елге көшип кетип едик. Бизлер дегеним мен ҳам улым. Дурысырағы—ҳәзирги сениң бөлим баслығың болып барған Исметулла. Мен оған барлық гөп-ти айттым. Ол дурыс түсинди. Бизлер енди туўылған журтқа биротала қайтып көшип келдик. Итимал, сениң аналық мөҳриң бизлерди бул журтқа қайтарып әкелген шығар. Билмедим.

Не де болса, сеннен ҳам меннен бу дүньяда қалатуғын перзентимиз бар. Мениң де көбим кетип, азым қалған усайды. Лазым тапсаң, бир келип кетерсең. Сөйлесетуғын сөзлер бар. Қала берсе келиниң, ақлықларың бар. Сөлем менен Фатхулла.

Усы ҳәзил-шыны аралас шын мәни-синдеги шөртлесю отыз жыллық айралыққа себепши болды. Шаңарақ атлы муқаддес дәрғайдың шыл-пәршесин шығарды.

Ортада ұмат исеним аталмыш муқаддес туйғылар толқынланып турды.

Закир АРМАН

«Холис» газетасының 1997 жылғы 11 апрелдеги санынан ықшамластырып аударған.

Миясар ҚАВУЛОВА.

ҚОНУН ДОИРАСИДА

Раҳматли онам Самаркандтан эдилар. Болалигимизда у киши бизни шаҳар айлантимиб, ўзлари учун озгина вақт топиб, «Зебо» аёллар салоинига кириб пардоз қилдирар эдилар. Худди шу бинода БАХТ уйи ҳам жойлашқан бўлиб, биз келган келин—қуёвларни томоша қилиб ўтирар эдик. У пайтларда бизнинг кичкинагина шаҳримизда бунақа ҳашоматли бино ҳам йўқ, келин қуёвлар никоҳларини тантанали қанд қилишлар унча русм эмасди. Балки болалик хотраларим сабабидур, балким тақдир, мана 10 йил давомида ФХДЕ бўлимида ишлаб, бизда ҳам келин қуёв ўз муҳтожларини тўй оралғида мустаҳкамлаб олишларини, фарзандлари бўлганда оталик белгилатаман деб югур—югур килмасдан ўз ишларини қўзғалаб юришларини тарғибот қилиб келияпмиз. Туман худудидаги 15 та овул фуқоролари йигинлари ва бўлимларимизда фуқаролик ҳолати далолатномалари ёзувларини қанд қилишни амалдаги йўриқномага асосланиб, қонун доирасида йўлга қўйяпмиз. 120 йилдан зиёд ёш кўрган анъаналарга бой Тўрткўлимизда 15 дан

ортик миллат ва элат вакиллари яшайдилар. Ўзбекистон жумҳурятида 1956 йилда ўқутувчи бўлиб иш бошлаган ва бахтини ўзбек диёринда топган Жуманиёзова Людмила опа ва Жуманиёзов Жумабой акаларнинг ўқитувчилик фаолияти 40 йил, турмуш қўрганларига 25 йил тўлгани муносабати билан ўтказилган тантаналарда қатнашиб, уларни кумуш тўйлари билан табриклаган пайтда залдагилар ҳаёжони, севинч ёшларини кўрган ҳар бир инсон ҳаётга, замонага бир назар тошлаб, яхшилардан ибарат олиб, умрларини янада мазмунли ўтказишга имон келтирса керак, деб ўйладим ўзимча. Бундай хайрли ишлар орасида қуюнчанлик, билан, сабру чидам билан, байрамдан ўтаётгандек туюлсада сермашқат бўлимда ишлаётган Республикамиздаги барча касбдошларимизга омонлик, ишларига зафарлар тилайман. Юртимиз обод, ойлалар мустаҳкам, хонадонларимиз тўйхона бўлсин, илоим.

Г. МУЛЛАБОВА.

Тўрткўл туман ФХДЕ бўлими мудираси.

БАЛА ОТ ПЕНЕН ОЙНАМАСЫН

Балалар от пенен ойнағанды жақсы көредди, соның ушында ҳәмме ўақытта дерлик шырпы менен ойнағанды унлады ҳам излеп жүредди. Ҳәзирги ўақытта азық-аўқаттың кийим-кеңешеклердиң қымбатып кетиуине байланыслы барлық колхозларда балалар бағшалары жабылып қалды. Демек мектеп жасына дейинги балалар ата-аналары жумысларына кеткен ўақытта үйлеринде ойнап қалыуларына туўра келеди.

Өз бетинше үйде ойнап қалған жас балалар не қылмайды? Көпшилик жағдайда шырпы менен ойнайды. Сол ушында жас балаларымызды тилсиз жаў болған өрттен сақлаўға айрықша кеўил бөлиўимиз керек. Оның ушын мудары мыналарды есте сақлаў зөрүр:

— жас балаларға радио, телевизорларды тоққа жалғап, қараўсыз қалдырып таслап кетиўе болмайды.

— жас балаларға үйди қыздырыушы пещелерге от жақтырыўға болмайды.

— шырпыны балалардың қолы жет-

пейтуғын жерге жасырып қойыўымыз керек.

— жылытуу қазанлары жанып турған бөлмелерде балаларды қараўсыз қалдырып кетпеңиз.

— мектепте оқытуғын балаларға оқуыдан тыс ўақытларында өрт қәупиниң алдын алыу илажлары туўралы класс басшылары түсиндириу жумысларын алып барыулары, оны белгилеп қойыулары керек.

— жас балалардың не менен ойнап шуғылланып атырғанлығын хәр бир ата-ана ҳәмме ўақытта барлап барыулары зөрүр.

Мине, биз жоқарыдағы көрсетпелерди орынласақ хәр биримиз жас балалардың саў—саламат, ойнап-күлип өспүине жағдай жаратқан боламыз.

Б.БЕГЖАНОВ

Шоманай Районлық ишкиселер бөлими мәмлекетлик өрт қәуипсизлигини қадағалау бөлимининг аға инспектары, ишкиселер капитаны.

ҮЛКЕМИЗДИҢ ЭЖАЙЫП АДАМЛАРЫ ИСМИ ПОВЕСТЬ БОЛҒАН ИНСАН

Белгили жазыушы, мархум Айтбай Бекимбетов миллиңия хызметкерлериниң жумыслары ҳаққында көп гана шығармалар дәреткенин оқыушылар жақсы биледи. Оныҗ «Сырлы излер изинен» атлы повести Бахый Раметовтың алып барған оперативлик ислерине бағышланып жазылғанын ҳәмме толық билмесе керек. Мен де оны журналист Т.Худайбергеновтың «Еркин Қарақалпақстан» газетасында (1994-жылы, 8-ноябрь) жәрияланған очерк хроникасын оқып билдим. Буны маған Бахый Раметовтың кишкене улы Мурат Раметов табыс етти. Ондағы «Мениң қәдирдан достым ҳәм кәсиплесим Бахый Раметовтың үлгили ислерине арнадым» деп Айтбай Бекимбетов қол қойғанын ҳәм Бахый ағаның жазып жүрген күнделиги менен еске түсириўлерин повестке арқау етип алғанын ескерткени шығарманы қайтадан оқып шығуға мәжбүрledi.

Бахый Раметовтың басып өткен жоллары, ислеген жумыслары бираз жазыушылардың әдебий шығармаларында сәўлеленген. Ташкентли жазыушы Михаил Гребенюк өзиниң «Жәбиркешлер болмады» повестинде де Бахый Раметовтың ерлигин тәриплеп мынадай қосық арнаған:

Ол сол күни дәсте — дәсте гүлдерди,
Досларына инәм етип үлгерди.
Сайран етип Әмиўдөрәя бойында,
Ярына да саўғаға деп гүл берди.

Ол сол күни кеўли толқып дәрәядай,
Жүзлери де жайнап турды алмадай.
Өйткени ол үлкен хызмет атқарды,
Тоқсан аттан озып келген жорғадай.

Досларына меҳир нурын шашты Ол,
Оннан сайын толқынланып тасты Ол.
— Қөне, ким қорқады милициядан? —
Деген мәселениң бәнтин басты Ол...

Әйемги Рим философы Сенека ўақыттан қалай пайдаланыў кереклиги ҳаққында мынадай ибратлы мәсләхәт айтқан: Инсан өмири қысқа емес. Егер оннан үнемли пайдаланатуғын болсақ, өмиримиз анаў — мынаў жақсы ислер исләўге жетеди. Лекин жалқаўлық етип, ўақытты бийкар өткерсең ямаса өмиринди жақсы нийетлер жолына арнамасақ кейин сен ушын өмир қысқадай, жүдә тез өтип кеткендей туйылады ҳәм ҳақыйқатында да сондай болады. Өмиримиз қысқа емес, биз өзимиз оны қысқартамыз. Аўа, шынында да өмиримиз қысқа емес, биз өзимиз оған себепши боломыз. Мәселен, исрапгер, бийпарқ биреўдин қолына үлкен мал — дәўлет түссе, ол көзди ашып — жумғанша оны самалға суўырып таслайды, егер пухта адам азырақ байлықты қолға киритсе, оны исрап етпей, қайта көбейтиўдин өнжамында болады. Өмиримиз ҳәм усы тақылетте...

Дәл сондай-ақ, Бахый Раметовтын өз өмирин тек жақсы нийетлер жолында бағышлаган инсан. Ол 1920 жылы туўылған. Мийнет жолын 1941 жылы бастаған, 1946 жылы Ташкенттеги милиция мектебин тамамлаған соң ишки ислер уйымларында ҳәр қыйлы хызмет ўазыйпаларын атқарған. Атап айтқанда, 1950 жылдан 1972 жылға шекем

Қараөзек, Қоңырат, Шымбай районлық, Нөкис районлық, Нөкис қалалық ишки ислер бөлиминиң баслығы болып ислеген. Усы жыллар ишинде ол елде жәмийетлик тәртипти қорғауда қаҳарманлықтың эжайып үлгилерин көрсеткен. Оны баспа сөзлерде жәрияланған материаллар толық тастыйықлайды.

Ол маған: «Кейниңе қайт, болмаса, жайратаман деди де, мени атыўға қолайласты, Қасымдағы жайға сүйеули турған ээңгини теўип жибергенimde мылтықтың атылғанын билемен, ал, оқтың қайда тийгенин билмеймен. Қарасам, ол адам ээңгиниң астында жатыр. Ишке кирсем, ҳаял таяқтан сулайып жатыр екен. Ал, жаңағы қоңсымыздың мәслиги

Журналист М. Матжановтың Подполковник Бахый Раметов» атлы очерки дыққатқа ылайық. Онда милиция подполковнигиниң пидәкерлик мийнети, еткен ерликлерни журналистикалық таланттың шебер үлгилеринде жазылған Мәселен, очерктеги мына қатарлар оған айқын мысал бола алады деп ойлайман:

«Бир күни жумыстан шаршап киятыр едим. Қоңсымыздың баласы алдымнан жуўырып шығып «Анамды әкем өлтирейин деп атыр» деди де, жылап жиберди. Бирден бурлылып, сол үйдин дәруазасынан кирип, жайдың мүйешинен айлана бергенim, жаңағы баланың әкеси үйден шыға қос аўыз маған гөз-

соншелли, ээңги тийген аяғының жаракатланғанын да сезбейди. Солай етип, ҳаялды да, баланы да, ҳаялдың күйеуин де бир бахытсызлықтан қутқарып қалдым...

Бул мысалдан-ақ Бахый Раметовтың мәртликке толы өмирбаянын оқыў мүмкин. Очерк жәрияланған сол жылы Өзбекстан Республикасы ишки ислер министрлиги менен Журналистлер аўқамының бирликте өткерген Республикалық конкурсында үшінши сыйлықты алыўға ылайық болған.

Хүкметимиз бенен халқымыз оның мийнетлерин жоқары баҳалаған. Ол ишки ислер министрлигиниң арнаўлы үш медалы, СССР Жоқарғы Совети Прези-

диумының үш медалы менен сыйлықланған. Оған 1974 жылы «Қарақалпақстанға мийнети сиңген юрист», 1991 жылы «Өзбекстанға мийнети сиңген мәдениат хызметкери» хұрметли атақлары берилген. Ол ул-қызды өсирип, әдиўликке жеткерген. Еки улы әкесиниң жолын даўам етип, ишки ислер уйымларында минсиз хызмет етип киятыр. Үлкен улы Хәбийбулла милиция подполковниги ишки ислер министрлигинде жынаяттың алдын алыў бөлиминиң баслығы. Ал, еквинши улы-Мақсетбай милиция капитаны; Кишкениси Мурат Нөкис поллиграфкомбинатында хызметкер. Бахый Раметов 1993 жылы 15 январь күни қайтыс болды. Ол бүгин арамызда жоқ. Бирақ, оның үлгили хызметлери жасларға мұдамы өрнек. Оның еквинши өмирин ата жолын ардақлаған уллары даўам етип атыр. Оның атына Нөкисте көше қойылды, исми мәңгилестирилди, китапларда тәриплебекте.

Отставкадағы милиция подполковниги Наурызбай Таўмуратовтың «Қарақалпақстан милициясының тарийхынан» «(1946-1966 жыллар)» атлы архив материаллары ҳәм ветеран милиционерлердиң еске түсириўлери тийқарында жазылған китабында Бахый Раметовтың исминиң қарақалпақ милициясы тарийхында кең түрде тоқтаған. Сондай-ақ китапта Бахый Раметовтың отставкаға шыққаннан кейин де өзиниң азаматлық ўазыйпасын орынлаўды даўам еткени, елимиздиң экономикасы менен мәдениатын раўажландыруға, өсиресе пайтахтымыз Нөкисти гүллендириўге салмақлы үлес қосқаны мақтаныш пенең тилге алынған. Китапты оқып отырып көрнекли орыс шайыры Сергей Михалковтың «Степа ағай» поэмасындағы:

Ким қорқады милициядан?

Қорқады тек хұждансыз адам, - деген қатарлары ериксиз есиме түсти. Хәқыйқатында да елдиң бирлигин, татыў дослықты, абадан турмысты төминлеўде милицияның орны гүреўли. Қарақалпақстан милициясы бул ўазыйпаларды инабат пенен атқарып атырғанының жанлы гүәсымыз. Олардың жемисли ҳәм үлгили хызметлери нәтийжесинде билқастан адам өлтириў, пуқараларды тонаў, басқыншылық етиў ҳәм урлық усаған жынаятлар бирқанша азаймақта. Бул китапта жынаятшылықтың динамикасы ҳәр жыл бойынша анализленген. Китапқа кирген Б. Раметов ҳәм басқалардың жынаятшылыққа қарсы ислеген ерликлери келешек әўладлардың Ұатанға садық болыўына ҳәм халыққа ҳадал хызмет етиўине үлги-өрнек болатуғынына хешқандай гүман жоқ.

Бахый Раметов ҳәзир арамызда жоқ. Бирақ ол өзине өзи өлмес естелик салып кетти. Оның елге еткен еңбегин еле көп гана көркем шығармаларға сюжет болады деп исенемен.

Жақсы адам мерекеде мақталар,
Ол ҳаққында мұдам жыллы гәп болар.
Тарийх эле Бахый Раметовты
Қаҳарманлар қатарына жатқарар.
Оның ерликлери - ел ушын еле
Ертеқ китап хызметин ҳәм атқарар...

Миясар ҚАВУЛОВА

«Адам ҳәм Нызам» газетасының жуўаплы хаткери.

САЛЫҚ СИЯСАТЫ ХӘРЕКЕТТЕ САЛЫҚ ТАРАҰЫНДАҒЫ ӨЗГЕРИСЛЕР

Ғәрезсиз Ұатанымызда базар шараятлары күннен-күнге раўажланып баратырған бир ўақытта, экономикамыздың таянышы болған салық дизими ғәрезсиз мәмлекетимиздиң жарқын келешегиниң жаңа басқышларының бири. Мәмлекетимиз салық дүзимин қоллап қуўатлай отырып, оның материаллық-техникалық базасын беккемлеў арқалы, салық инспекциясы хызметкерлерин социаллық жақтан қорғай отырып, салық инспекциялары хызметкерлериниң жумыс исләўлери ушын зөрүрли болған шараятларды жасап бермекте. Шоманай районлық инспекциясына Өзбекстан Салық уйымларының 5-жыл толыў алдынан Шоманай районы ҳәкими улыўма майданы 736-кв метр, еки қабатлы кеңсе жайың бийпул тартыў етти.

Мәмлекетимиз тәрәпинен жасалған шараятларға жуўап ретинде Шоманай районы мәмлекетлик салық инспекциясы хызметкерлери дүзилгели берли бюджетке дәрәмат топлаў режелерин мүлтиксиз орынлап ҳәм салық нызамларын салық төлеўшилер арасында кең түсиник жүргизип оның орынланыўын қадағалап келмекте. 1996-жылы жуўмағында бюджетке дәрәмат топлаў режесин 101 процентке, ал, 1997 жыл 1 шерәгинде ҳәм апрель айының жобалары 100 процентке орынланды. 1997-жылы улыўма жергиликли бюджетке қәжетли топланатуғын ҳәм жумсалатуғын қәрекеттин 46-процентин район аймағындағы барлық салық ҳәм төлем төлеўши юри-

дикалық ҳәм физикалық тәрәплерден өндириўимиз тийис.

Бүгинги күнге инспекциямыз есабында 233 юридикалық тәрәплер есапта турып соның тек гана 165-и хәрекет етип салық төлеў уқыбына ийе. Районымыздың экономикасының тийқары пахташылыққа бағытланған. 1990 жылдан берли аўыл хожалығы тараўы шүртнамада белгиленген пахта сатыў көрсеткишлерин орынлай алмаў себеплеринен, өндирген пахталарын еркин баҳада сатыў мүмкиншилигине ийе емес, аўыл хожалығында мийнет өнимдарлығының төменлеўи, өнимниң өзине түсер баҳасын оғада жоқарылатып, бул тараў жыл жуўмақларын ҳәр жылы зыян менен аяқлап келип жатыр бундай аўыл хожалығында хожалық финанс актуалларының төменлеп кетиўи тийисли салықларды өз ўақтында өндириўге кедерге жасап келмекте.

Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң 1997 жыл 13-январдағы №24 қарары менен район аймағындағы барлық дийхан (фермер) хожалықлары бирлеселериниң бюджетке төлейтуғын салықлары кейинге

қалдырылды. Инспекциямыздың ең бир баслы ўазыйпасы салық төлеўшилерди салық нызамларының дурыс сақланыўын қадағалаў ҳәм тексериў болып табылады. 4-ай даўамында 27-юридикалық тәрәплерди жоба графиги бойынша тексериў жумысларын алып барып соның 12-си салық нызамларын бузған деп табылып, жуўапкерли хызметкерлерине 20 мың 400 сум жәрима салынды ҳәм 132 мың сум қосымша үстине қосып есапланған төлем ҳәм 255 мың сумның финанс санкциясы есапланды. Салық төлеўши юридикалық тәрәплерде салық нызамларының бузылыўына бирден-бир себеп елде болса айырым мәкеме басшылары ҳәм бухгалтерлери салық төлемлерине кеўил бөлмей, салық төлеўдеги өзгерислерди өз ўақтында оқып бармай атыр... Салық нызамларын толық өз ўақтында орынлап, онда болып атырған өзгерислерди өз ўақтында билпн барыў ушын барлық хожалық басшылары ҳәм бухгалтерлери «салық ҳәм бақы-хаңа хабарлары» газетасына жазылыўға барлық исләўшилерди тартыў ўақыт талабы болып отыр.

Инспекциямызда 195 адам юридикалық тәрәпти пайда етпестен жеке исбилерменлик пенен шуғылланып

олар район халқына азық-аўқат өнимлерин ҳәм халық тутыныў товарларын жеткерип бериў менен бир қатарда хәр түрли турмыслық жағынан хызмет көрсетип, салықларын өз ўақтында төлеп отыр.

Бүгинги күнге инспекциямызда 29 адам ислеп оның 48-процентин жоқары билимге ийе қәнигелер, барлық инспекторларымыздың билимин асырыў ушын басқармадағы сервис оқыў орайы жақсы хызмет көрсетип тур. Онда барлық инспекторларымыз оқып шықты. Инспекциямызда салық төлеўши ҳәм салық инспекторлары ортасындағы түсинбеўшиликти сапластырыў ҳәм тығыз байланыста болыў мақсетинде «Исеним» телефоны шөлкестестирилди, бундағы бизиң мақсетимиз салық нызамларының сапалы орынланыўын төминлеў. Белгиленген салықты өз ўақтында төлеп барыў, ҳәр бир пуқараның ўазыйпасы. Себеби, бюджеттиң өдеўир бөлегин Мәмлекетлик салықтан алынған қәрежетлер менен толтырады.

Шоманай районы мәмлекетлик салық инспекциясы хызметкерлери Ана Ұатанымыздың экономикалық жағынан беккем болыўына, мәмлекет бюджетин дәрәмат топлаў арқалы, мийнеткешлеримизди социаллық жақтан қорғаў жолында буннан былайда барлық күш-жигери менен аянбай хызмет ете береді.

С. ҚУЛМАХАНОВ,
Шоманай районы Салық Инспекциясы баслығы.

Ўзбекистон республикасын қорғау — елдиң ҳар бир пуқарасының миннети, барлық пуқаралар нызам менен белгиленген тәртіпте әскерий ямаса альтернативалық хызметти өтеуге миннетли. Биэиң суверенли демократиялық мәмлекетимиздиң бүгин барлық төрелерин белгилейтуғын бас ҳужжет — Ўзбекистон Республикасы Конституциясының 52 статьясында усылай жазылған.

Елимизде ҳәрекет етип турған нызамшылық Президент ҳәм Қураллы Күшлердиң бас сәркардасы Ислам Каримов алға қойған миллий қәуипсизлик концепциясынан толық дәрежеде келип шығады ҳәм биэиң қураллы күшлеримизди шөлкестиреу, бекемлеу ҳәм жетилестириу мәселелерин айқын белгилеп береді.

Биэиң республикамыз гәрәзсизликке ерискеннен кейин «Қорғануу ҳаққында», «Ғалаба әскерий миннет ҳәм әскерий хызмет ҳаққында», «Альтернативалық хызмет ҳаққында» нызамлар, сондай-ақ әскерий доктринада қабыл етилди. Республика Президентиниң пәрманлары менен 1996 жылдың октябринде жаңа улыма әскерлик уставлар ҳәрекетке енгизилди.

Қураллы күшлер ҳаққында нызамшылықтың әҳмиетин ҳәм мәнисин түсинә отырып, прокуратура уйымлары әскерий ҳуқықый қатнасықлар саласында нызамшылықты бекемлеу, оны орындау тәртіп ҳәм шөлкестенликте көтериуге әдеуир дыққат бөлип атыр.

«Ғалаба әскерий миннет ҳәм әскерий хызмет ҳаққында» нызамға муапық Ўзбекистанда ғалаба әскерий миннет пуқараларды әскерий хызметке таярлауды, шақырыу участкаларына есапқа турғызыуды, әскерий хызметке шақырыуды ҳәм оны өтиүди, запаста хызметти, әскерий есап қәделерин сақлауды, ғалаба әскерий оқыуды өз ишинә алады.

Усы нызамның ҳәм соның тийкарында басып шығарылған басқа да нормативлик актлердиң орынланыуын бақлау ҳәзир прокуратура уйымларының улыма бақлау жумысында тийкаргы режени тутады.

Усы жылдың 18 мартында елимиздиң Министрлер Кабинети әскерий ҳәм альтернативалық хызметтиң белгиленген мүддетлерин өтеген адамларды армия қатарларынан босатуу ҳаққында ҳәм кейин қалдырыу ҳуқықына ийе болмаған 1970-1979 жыллары тууылған Ўзбекистан Республикасының пуқараларын мүддетли әскерий ҳәм альтернативалық хызметке гезектеги шақырыуы ҳаққында қарар қабыл етти.

Усы қарарға муапық 1 апрельден баслап қорғануу ислери бойынша басқармалардың ҳәм бөлимлердиң барлық шақырыу комиссиялары өзлериң жумысын белсене баслап жиберди.

Прокурорлық тексерулердиң көрсеткендей, республикада 1996 жылғы күзги шақырыу үзликсиз табыслы өтті. Қураллы күшлер запаста босатылғандардың орнына зәрүрли толықтырыу алды. Ҳәзир усы жас жауынгерлер жауынгерлик исти күнт пенен өзлестирип, ерлик ҳәм әскерий тууысқанлық мектебин өтип атыр, өзлериң жауынгерлик шеберлигин жетилестирип, жақсы класслық қәнийгелерге айланды.

Киши сержантлар В. Халихановты, О. Азизовты, қатардағы жауынгер В. Ғаббаровты, киши сержант М. Мырзаалиевты ҳәм басқаларды бөлимшелердиң ҳәм әскерий бөлимлердиң командирлери ең жақсылар қатарында атап көрсетпекте.

Утанымызды қорғаушылар мәмлекеттиң ғамхорлығы ҳәм дыққатына миясар болып атыр. Ҳәкимиятлардың, шөлкестердиң ҳәм қорханалардың қәуендерлик жәрдеми өзлериң ауылдаслары хызмет етип атырған орындарға жеткерилмекте.

Буннан еки жылдан асламырақ бурын ҳүкиметтиң 1994 жыл 3 октябрдеги қарары менен мүддетли хызметтеги әскерий хызметкерлерге ҳәм олардың шаңарақ ағзаларына қосымша жеңилликлер берилди. Соның ишинде ай сайын берилетуғын ақша муғдары арттырылды. Жауынгерлердиң мүддетли хызметти өтеу

уақты олардың мийнет стажына қәнигелиги бойынша жұмыс стажына қосылады, бул хызметтеги бир ай еки айлық жұмыс есабынан қосылады. Мүддетли хызметте өтегенлер ҳәм әскерий бөлимлердиң усыныслары бар адамлар ушын жоқары ҳәм орта арнаулы оқыу орындарына жеңилликлер бериледи; тест сынақлары уақтында олардың алған балларына максимум итималлы муғдардың 10 проценти қосылды. Әскерий хызметкерлердиң семьялары олар мүддетли хызметте өтеп атырған дәуирде жер салығын төлеуден қутылады.

Буның барлығы ҳәм басқа да көплеген жеңилликлер республиканың жас пуқараларының Уатан алдындағы әдиули пуқаралық ҳәм әскерий миннетин табыслы орындау ушын қолайлы тийкарлар дүзеди.

ПУҚАРАНЫҢ ӘДИУЛИ МИННЕТИ

Республика прокуратурасы қорғануу министрлиги менен бирликте Ўзбекистан Республикасының «Ғалаба әскерий миннет ҳәм әскерий хызмет ҳаққында» ҳәм «Альтернативалық хызмет ҳаққында» нызамларының Ферғана уәлаятында орындау жағдайы менен танысты. Комиссия ағзалары Ферғана ҳәм Қоқан қалаларында Ташлақ, Данғара районларында болды.

Тексеруидиң көрсеткендей, ҳәкимиятлар, ден саулық сақлау, халық билимлендириу уйымлары ҳәм ҳуқық қорғау уйымлары бул жерде шақырыу мапазына жақсы таярлық жумысын өткерди. Прокуратура хызметкерлери шақырыу комиссияларының жумысына бир қәлипте қатнасып киятыр ҳәм шақырыу табыслы өтип атыр. Шақырыудан билқастан бас тартуу фактлери сезилмеди.

Соның менен бир уақытта гейпара районларда әсиресе мектептерде шақырыу жасына дейинги жаслар арасында басланғыш әскерий таярлық ҳәм дауалау жумысы босаң шөлкестирилген. Сабақтар гейде сапасыз өткериледи. Сонықтан бул жерде шақырыудан кейин қалдырыу ямаса әскерий хызметкерлерди Қураллы Күшлердиң қатарларын мүддетинен бурын қайтарыу фактлери тосыннан емес.

Мүддетли әскерий ҳәм альтернативалық хызметте шақырыудың баслануына байланыслы «Ғалаба әскерий миннет ҳәм әскерий хызмет ҳаққында» нызамның 17 статьясына муапық шақырыу комиссиясы мийнетке жарамсыз әкеси ямаса анасы бар шақырылушыларға, егер олардың мийнетке бирге ямаса айырым жасайтуғынлығына қарамастан шақырыудан кейин қалдырыу ҳуқықын беретуғынлығын еске түсириу керек деп есаплаймыз. 16 жасқа дейин еки ямаса оннан да көбирек баласы бар, ҳәрекет етип турған нызамшылыққа муапық жасап турған орнына қарамастан анасына материаллық жәрдем көрсетиуи тийис болған жеке баслы мийнетке жарамлы анасы бар шақырылушыларға да усындай кейин қалдырыу ҳуқықы бериледи. Анасыз тәрбияланып атырған баласы бар, сондай-ақ еки ҳәм оннан да көбирек баласы, яки биринши ямаса екынши топар майыбы болған ҳаялы бар шақырылушылар да шақырыудан кейин қалдырыу ҳуқықына ийе болады. Тууған анасының өлимини байланыслы шақырылушы қарауында болған, олардың узақ кеселленуине байланыслы ямаса басқа қа тийкарлы себеплер бойынша кеминде бес жыл қарауында болған адамлар ата-аналарына теңлестириледи.

Усы нызамның 17 статьясы билим алыуды дауам етиу ушын орта улыма билим беретуғын ҳәм кәсип-техникалық оқыу орындарында оқып атырған шақырылушыларға 21 жасан өтпеген адамларға толық, улыма орта билим алыу ушын, ал өндирстен қол үзип жоқары оқыу орындарында оқып атырған студентлерге оларды питкергенше шақырыудан кейин қалдырыу ҳуқықын берюди нә-

зерде тутады.

Тәртипсизлиги, сабақлардан үлгермегенлиги ҳәм оқығысы келмегені ушын оқыу орындарынан шығарылған адамлар кейин қалдырыу ҳуқықынан айырылады.

Республикада «Альтернативалық хызмет ҳаққында» нызам ҳәрекет етип тур. Альтернативалық хызмет Ўзбекистан Республикасының пуқаралары әмелге асыратуғын қорханаларда, мәкемелерде, халық хожалық шөлкестеринде, жәрдемши жұмысларды, пуқараның маманлығына сәйкес жұмысларды орындауына байланыслы мәмлекетлик хызметтиң айрықша түри болып табылады. Альтернативалық хызмет пуқараларға әскерий исти үйретюди ҳәм Ўзбекистан Республикасының Қураллы күшлери ушын запастағы жауынгерди таярлауды нәзерде тутады.

Альтернативалық хызметте өтеп атырған пуқаралардың ҳуқықлары ҳәм миннетлери 1992 жылдың 3 июлиңдеги «Альтернативалық хызмет ҳаққында» нызам менен белгиленген.

Оған 18 жасан 27 жасқа дейинги, әскерий есапта турған, мүддетли әскерий хызметке шақырыуға жататуғын пуқаралар шақырылады, булар шақырылушы атырған адамнан басқа 16 жасқа дейинги төрт ҳәм оннан да көбирек баласы бар семьядан болыуы шәрт, олар әскерий хызметте өтеу дәуиринде майып болған ата-аналары ямаса тууысқанлары (апа сиңлилери) болыуы, қуралдан пайдаланыуға ҳәм Қураллы күшлерде хызметте өтеуге жол қоймайтуғын дизимге алынған диний шөлкестердиң ағзалары болса.

Шақырыу бойынша барлық жұмыс шақырыу комиссияларына жүкленген, олардың қурамын Ўзбекистан Республикасының Министрлер Кабинети, Қарақалпақстан Республикасының Министрлер Кеңеси, қалалардың ҳәм районлардың ҳәкимиятлары белгилейди, буған уәлаятлардың қалалардың ҳәм районлардың әскерий басқаруу уйымлары миннетли түрде қатнасады.

Прокуратура уйымлары басқа да ҳуқық қорғау мәкемелери менен бирликте қорғануу министрлиги менен байланыса отырып ғалаба әскерий миннет ҳәм әскерий хызмет ҳаққындағы пүткил нызам комплексин булжытпай сақлау Республиканың Қураллы күшлеринде тәртіп ҳәм нызамшылықты бекемлеу бойынша мақсетке бағдарлап жұмыс жүргизиледи.

Ҳәкимиятлардың пуқаралардың мәхәлле жыйындарының, ветеран шөлкестериниң, «Қамолат» жаслар фондының, ғалаба хабар қуралларының, басқа да мәндар мәкемелердиң жәрдеми менен әскерий хызметтиң абырайы үзликсиз артып атыр. Бул шақырықтан бас тартыушы адамлар санының кемейюине ҳәм абырайының өсиюине алып келмекте.

Нызамшылық пенен нызамды бузғаны ушын ҳәкимшилик ҳәм жынаят жуапкершилиги нәзерде тутылған. Ўзбекистан республикасы жынаят кодексиниң 225 статьясы тийкарсиз себеплер менен мүддетли әскерий ямаса альтернативалық хызметке шақырыудан бас тартқаны ҳәкимшилик жаза қолланылғаннан кейин де усындай ҳәрекет ислегени ушын еки жылға дейин еркинен айыруу жазасы нәзерде тутады.

Усы статья менен белгиленгендей, шақырыудан бас тартуу, өзниң денесине жарақат салуу ямаса ҳужжетлерди өзгертиулерде алдағаны ушын үш жылға дейин еркинен айыруу менен жазаланады.

Альтернативалық хызметте өтеп атырған адам ҳәкимшилик жаза қолланылғаннан кейин нызам бойынша белгиленген уазыйпаны орындамағаны ушын алты айға дейин қамаққа алыу нәзерде тутылған.

Өз уақтында исленген таярлық жұмыслар, жоқарыда атап көрсетилген ҳәм қорғануу министрлиги менен әмелге асырған басқа да илажлар республикада бийылғы шақырыуды табыслы өткерюу ушын тийкар береді.

Бурхан УСМАНОВ,
Республика прокуратурасының бөлим менгерюшиси, үлкен юстиция кеңесгөйи, Ўзбекистанға мийнети сиңген юрист. (ӨЗА).

ҚРИИМ баспа сөз

орайы хабарлайды

14 май күни Түркменстан Республикасының «Газочак» поселкасында жасаған Д. Аўезқлычев ВАЗ—2101 мәмлекетлик белгиси А 83 11 лб автомашинасы Төрткүл Кунча жолының 9 шақырымында Ш. Рашидов колхозында жасаушы А. Матмуратов басқарып киятырған КАМАЗ 5320 №25 44 КИП автомашинасы менен соқлығысқан. Нәтийжеде ВАЗ—2101 автомашинасының айдаушысы Д. Аўезқлычев емлеуҳанада қайтыс болды.

15 май күни белгисиз адам Хожели районында Матчанов көшесинде жасаушы Ю. Төреевтиң дийқан базарда сауда ислеп турған жеринде 4500 сумлық еки жуп костюм-шалбарын урлап кеткен. Оператив излеу нәтийжесинде Қоңырбат районында жасаушы 1976 жылы тууылған М. Рая усланды.

17 май күни Беруний районы «Азат» колхозында жасаушы еки пуқара: У. Асаков ҳәм Т. Сафаров усы колхоздың турғыны А. Якубовтың үйиниң алдынан 1 бас малын урлап кеткен. Екеуи де усланды.

ЕСКЕ АЛЫУ

Қадирдан ҳәм бауырман, ҳәммеһаге мийрибан Узақберген Мадрейим улы! Өмирден биймеһил көз жумған Узақберген. Егер, сиз трии болғаныңызда 1-июнь күни 38-жасқа толған болар едиңиз. Сум әжел Сизди арамьздан ерте алып кетти. Илаж-қанша, төғдир айра салып зайыбыңды, ул-қызларыңды, тууған-тууысқанларыңды, жора-жолдас, қурбы-қурдасларды таслап, көзлериң жаслап кеттиң.

Сизди бөримиз еске алып, жатқан жериң жайлы, топырағың торқа болсын деймиз.

Келмеске кеткен қостарым, Рууҳың мұдам шад болғай. Изинде қалған досларың, Ийгилик ислер атқарғай.

Ийманлар болғай жолдасың, Жегейсең бейнш алмасың. Жатқан жериң жәннет болып, Пәруардигар қолласып

деп рууҳыңды шад етиуиң—көзи яшлы зайыбың—**Жунар**, ул-қызларың, тууған-тууысқанларың, қатар қурбы-қурдасларың **Нағыйма**, **Сулуұхан**.

Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы жәмәәти ҚР прокуратурасы тергеу бөлиминиң аға прокуроры Ильяс Елденбаевқа иниси

Тасымбетов Мусабай Елденбаевич тиң қайтыс болыуына байланыслы терең қайғырыу менен кеуил айтады.

«АДАМ ҲАМ НЫЗАМ»

ШӨЛКЕМЛЕСТИРИУШИЛЕР: Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллиқ Министрлиги ҳәм Ишқи ислер Министрлиги

Газета А-3 форматында нұсқасы 7300 568 буйыртпа менен басылды. Газета айына 3 мәртебе шығады.

Бас редактор

Роза КӨБЕЙСИН қызы.

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери:

Парахат АЙТНИЯЗОВ, Сейтназар ЕРЖАНОВ Батыр
МАТМУРАТОВ, Халмурза МАМУТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Азат
НУРЖАНОВ, Жанабай САДЫҚОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ,
Замира ШАМУРАТОВА, Ҳәкимбай ҲАЛИМОВ.

Мәкан жайымыз;

Инд; 742000. Нөкис қаласы
Гәрәзсизлик көшеси № 44 жай.
телефон; редактор; 4—47—59.

Басыуға рухсат етилген уақты 15.00
Индекс 64624